

FITXA TÈCNICA

Títol: *Al·legoria de la pintura*

Autor: Jan Vermeer (Delft 1632 –1675)

Cronologia: 1666 - 1668

Estil: Barroc

Tècnica: oli sobre tela: 120 x 100cm

Tema: Al·legoria

Localització: Kunsthistorisches Museum de Viena

L'autor

Johannes Vermeer o Jan Vermeer (Delft, 1632 - 15 de desembre de 1675) fou un pintor neerlandès especialitzat en interiors domèstics, retrats i vistes urbanes. D'origen protestant es va convertir al catolicisme després de casar-se. Va ingressar a la Confraria de St. Lluc de Delft l'any 1653 i malgrat que no se li coneix el mestre, alguns investigadors el relacionen amb Carol Fabritius, el millor deixeble de Rembrandt.

Pintor molt meticulós i lent, avui només se li atribueixen 35 obres. La major part són de caràcter quotidià, interiors domèstics amb grans semblances entre ells i només hi ha dos pintures d'exterior. Malgrat això, les referències a un univers més ampli es tradueixen amb mapes que decoren les parets de les estances, mercaders i atributs de navegació o simplement cartes que comuniquen figures –sovint femenines- amb un entorn més ampli. L'interès per la ciència també es fa palesa en els títols de les obres i en la seva pròpia tècnica pictòrica. Vermeer fou mestre a l'escola de pintura de Delft des de l'any 1653 i, més tard, escollit degà (1662-1663). Va ser altament considerat en vida i redescobert al segle XIX i, sobretot per alguns surrealistes durant el segle XX.

Descripció formal

El quadre, a nivell compositiu es divideix en tres parts, seguint les proporcions de la “secció àuria”. D'esquerra a dreta, el primer tram està presidit per l'ampli cortinatge i la taula; al centre hi veiem la imatge de la model, i a la dreta la del pintor. El pintor situa el “punt de fuga” sota de la mà dreta de la model, aconseguint, així, que la mirada de l'espectador s'adrexi a la figura femenina. Vermeer ens ofereix una composició que individualitza les figures i els objectes, encara que, a través de la llum, les unifica. La llum il·lumina l'estança des d'una finestra que no veiem, però que intuïm.

Tècnicament, Vermeer utilitza pinzellades diferents, gruixudes en els cortinatges, cadires i llum, i més diluïdes a la resta del quadre.

Els colors utilitzats són el groc llimona, el blau, el gris perla, el negre i el blanc que, barrejant-se, creen una atmosfera intimista. En el seu conjunt, l'escena és d'una gran teatralitat, però a la manera d'un teatre sense públic en el que l'espectador es converteix en “voyeur”, és a dir en algú que mira sense ser vist. En aquest sentit, es pot dir que el diàleg es converteix en monòleg, en la mida en que els personatges representats són aliens a la realitat de ser vistos.

Temàtica , significat i funció

A nivell iconogràfic, identifiquem la figura femenina com a Clio, musa de la Història. Vermeer segueix la descripció de Cesare Ripa en el seu tractat Iconologia, que descriu Clio com una dona amb el llibre de Tucídides a una mà, una trompeta a l'altra i coronada de llorer. El significat del conjunt és clar: vol representar el desig del pintor d'assolir la fama i la glòria i de perpetuar-se en el llibre de la Història.

Al fons del quadre s'hi veu un mapa dels Països Baixos, que s'ha identificat amb el mapa de Claes Jansz Vischer, amb les disset províncies sota la dominació espanyola, abans del Tractat de Münster (1648), el tractat que atorgà la independència a Holanda. Si a això hi afegim l'àguila bicèfala dels Habsburg, i el vestit del pintor a la moda borgonyona del

segle XVI, podem concloure que el pintor fa un homenatge a la monarquia en el seu interès de ser pintor d'un rei abans que d'un burgès adinerat. Tanmateix el vestit, el mapa i la llum els trobem en altres obres de pintors holandesos i del mateix Vermeer, cosa que dificulta la veracitat d'aquesta interpretació. Sobre la taula veiem una màscara i un llibre obert que poden ser entesos de diversa manera. La màscara com a símbol de la imitació, és a dir de la pintura; en referència a l'escultura o a la màscara teatral de Talia; el llibre, com un llibre de traces arquitectòniques o com a partitura musical. Així el significat del quadre pot ser referit a la pintura com "paragone", és a dir, en comparació amb les altres arts, esdevé superior; com un homenatge a les Belles Arts o com a homenatge a les arts en general, incloent teatre i música.

Finalment, com bé afirma Svetlana Alpers, al definir la pintura holandesa com l'art de descriure, podem concloure que el quadre pretén, imitant el més quotidià, crear una nova realitat a mig camí entre el que és físic - taller del pintor - i el metafísic: el quadre.

Models i influències

La plasmació de l'estudi del pintor ha estat un tema recurrent en la història de la pintura. A Holanda, Gerard Dou, Rembrandt i altres artistes van repetir aquesta temàtica. Velázquez i Goya es van autoretratar pintant els personatges reials i, a mitjans del segle XIX, el realista Courbet ho va fer envoltat dels seus models, dels clients i els crítics en el quadre *El taller del pintor*. Finalment, sense fer ara un recull exhaustiu, també Picasso realitzà múltiples versions del *Pintor i la model*.

Tots tenen en comú la defensa i l'exaltació de la pintura en la figura de l'artista, tanmateix, allò que diferencia el quadre de Vermeer dels altres, és que en aquest cas, la figura és una al·legoria.